Rullesteinstrand

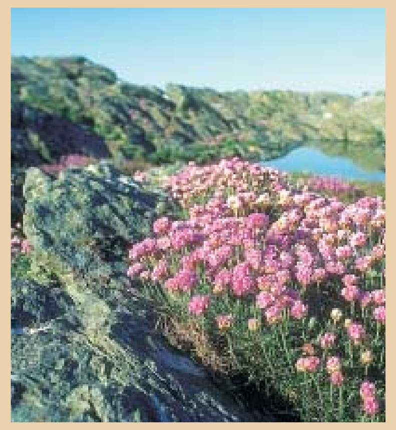
Bergstrand m/strandnellik

Verneområdet

Området vart verna etter Naturvernlova, først i 1977 og revidert i 2001. Kulturminnelova legg og særskilde band på dei automatisk freda kulturminna. Obrestad Hamn og Obrestad Fyr er freda som nyare kulturminne.

Verneområdet omfattar strand- og kystareal og det meste av skjærgarden i kommunane Randaberg, Sola, Klepp og Hå. Området strekk seg frå Randabergvika i nord til Sirevåg i sør, med unnatak av kyststrekninga mellom Vistnes i Randaberg til Kolnes i Sola. Det er ca 70 km frå nord til sør. Verna landområde utgjer om lag 17 km². Bredda av det verna arealet på land varierer frå om lag 10 til 650 meter. Vel 25 km av strekninga er sanddynekyst, medan resten er rullestein- og bergkyst. Generelt går vernet ned til 5 meters djup, i to sjøområde er undersjøisk landskap verna som landskapsvernområde ned til ei djupne på 20 meter. 8 område er verna med fuglefredning, 10 område er verna med plantefredning og 4 område har naturfredning.

Store delar av verneområdet ligg på privat grunn med bortimot 500 grunneigarar. Jæren Friluftsråd har forvaltingsansvar for ei rekke offentleg sikra område som er tilrettelagde for friluftsliv.

Føremålet med landskapsvernet er å ta vare på det eigenarta natur- og kulturlandskapet på Jærstrendene med sine særmerkte strandtypar og med dei geologiske, botaniske, zoologiske og kulturhistoriske

Sårbar sanddynekyst.

element som er med på å gje området eit særpreg. Eit av føremåla med vernearbeidet midt på 1970-talet var å få kontroll med omfattande nydyrking ut i sanddynene og påfølgjande deponering av dyrkingstein langs strendene. Samfunnet greidde heller ikkje å møte dei mange andre utfordringane langs kysten av Jæren som t.d.: Grusdrift, skjemmande nye byggverk, oppdyrking av eldre og yngre kulturminne, forsøpling, aukande hyttebygging og ein aukande påverknad frå friluftslivet. Målsettinga med vernet var å finna reglar som betre kunne styre slike aktivitetar.

Spørsmål om forvaltninga av område kan rettast til Fylkesmannen i Rogaland (Miljøvernavdelinga), den einskilde kommune eller Jæren Friluftsråd.

Fylkesmannen i Rogaland
Miljøvernavdelinga

Jærstrendene landskapsvernområde

med biotopfredingar og naturminne

Fylkesmannen i Rogaland
Miljøvernavdelinga

Strendene langs Jæren har stor verd, ikkje berre for folk på Jæren og i Rogaland, men og nasjonalt og internasjonalt. Sandstrender, rullestein og berg ligg under høg himmel og med vind frå alle kantar. Blomar - einskilde og i samspel med andre - gjer både botanikarar og vanlege folk varme om hjartet.

Mengder av fugl av mange slag finn føde og kvile under eit av dei viktigaste fugletrekka mellom Europa og Arktis, i fredeleg samkvem med dei overvintrande artane. Ei uvanleg rikdom på freda kulturminne gjev oss synlege band til vår eiga fortid og ulike nyare kulturminne gjev landskapet det jærske særpreget. Natur og kultur er sterkt knytt saman her.

Landskapet kan nyttast – sjølv om det er verna! Turar langs strendene gjev oss gode kjensler for dette unike landskapet. Og det vi er glade i, tek vi betre vare på!

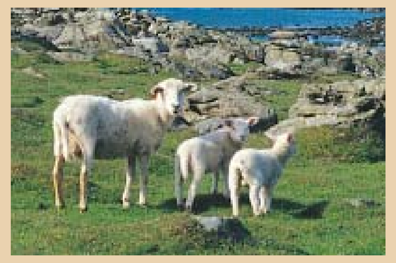
Beitande sauer gjev levande kulturlandskap, Rott.

Utgjevar: Fylkesmannen i Rogaland, Miljøvernavdelinga
Tekst og tilrettelegging: Hanne Thomsen
Grafisk form og prod.: Kolon Reklame & Design as
Trykk: Statens kartverk, Hønefoss
Foto: Fylkesmannen i Rogaland

Kulturhistorie og kulturlandskap

Området innafor Jærstrendene er eit moderne og aktivt drive jordbrukslandskap. Folk har budd langs Jærkysten i svært lang tid, og det meste av landskapet er prega av kulturpåverknad av ymse slag. I verneområdet er det mange automatisk freda kulturminne frå eldre tid og dei aller fleste er gravminne. Det er også bevart kulturminne frå nyare tid, som t.d. naust og fyranlegg, steingardar og krigsminne. I 1970-80 åra sette særleg nydyrking og steintippar sitt markerte kulturpreg på området. Både gravhaugar og nyare kulturminne ligg ofte ope i dagen utan særleg vegetasjonsdekke, og er såleis særs sårbare. Kulturminna gir stor tidsdjupne og formar eit svært viktig bruks- og opplevingslandskap både for dei som bur langsetter strendene, og for dei som er på kort vitjing.

Tareveg og tarelae – spor etter ei viktig attåtnæring.

Vakre fangstredskap frå steinalderen, funne under sand og stein ved dei næringsrike elveosane til Håelva og Figgjoelva.

Aktivt jordbruk langs landskapsvernet.

Steintippane – eit monument over den maskinelle nydyrkinga.

Ugjødsla strandbeite gir levevilkår for mange fargerike planter.

Over 600 einskilde gravhaugar og gravrøyser er samla i større strandgravfelt langs Jærkysten, Kvassheim.

Nausttuft og båtstø fortel om gamle levesett der fiske var viktig.

Lødde steingardar, Jærkystens perlekjede. Naust ga ly til fiskereiskap og småbåt.

Obrestad fyr.

Skipsvrak – Jærkysten var og er ei farleg skipslei!

Strandflata toler mykje ferdsle.

Tungenes fyr

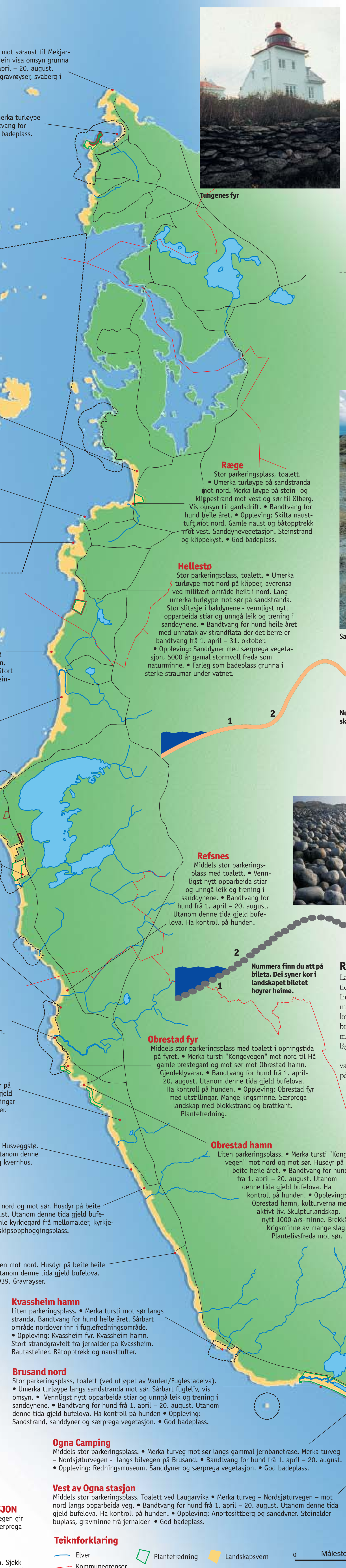

Tungevågen
Middels stor parkeringsplass. • Umerka turløype på svaberg mot søraust til Mekjarvik eller til Tungenes fyr og vidare sørover. • Heilt i sør må ein visa omsyn grunna gardsdrift og sårbart fugleliv. • Bandtvang for hund frå 1. april – 20. august. • Opplevingar: Tungenes Fyr med utstillingar og servering, gravrøyser, svaberg i fyllitt, vidt utsyn over Ryfylke.

Sandebukta
Stor parkeringsplass, tilgang til toalett (lenger nord på stranda). • Umerka turløype nordover sandstranda. • Sørover gardsdrift og sårbart fugleliv. • Bandtvang for hund heile året • Oppleving: Rikt fugleliv, sanddynevegetasjon. • God badeplass.

Sola strandhotell
Stor parkeringsplass, toalett (toalettet ligg ved stranda). • Stor slitasje i sanddynene – vennligst nytt opparbeida stiar og unngå leik og trening i sanddynene. • Umerka turløype på sandstranda. Stopp ved Strandkapellet i nord, mot sør merka løype videre fra Ræge mot Ølberg. • Bandtvang for hund heile året. • Oppleving: Sanddynevegetasjon, fugleliv, skilta nausttuft i sør. • God badeplass.

Ølberg hamn
Liten parkeringsplass, toalett, campingplass • Merka turløype mot nord langs klippe- og steinstrand til Ræge. Umerka turløype på sandstranda. Umerka turløype mot sør langs klippestrand. • Bandtvang for hund heile året. • Oppleving: Spanande geologi med glimmergneis og glimmerskifer frå skyvedekke. Krigsminner med bunker og kanonstilling. • God badeplass på sandstranda. God fiskeplass på knausane.

Ræge
Stor parkeringsplass, toalett. • Umerka turløype på sandstranda mot nord. Merka løype på stein- og klippestrand mot vest og sør til Ølberg. Vis omsyn til gardsdrift. • Bandtvang for hund heile året. • Oppleving: Skilta nausttuft mot nord. Gamle naust og båtopptrekk mot vest. Sanddynevegetasjon. Steinstrand og klippekyst. • God badeplass.

Vigdel
Middels stor parkeringsplass, toalett. • Umerka turløype på sandstranda og langs bergkyst. Mot sør avgrensa ferdsle mot militært område og gardsdrift. Omsyn til spesiell flora mot nord. • Vennligst nytt opparbeida stiar og unngå leik og trening i sanddynene. • Bandtvang for hund heile året. • Oppleving: Gamle naust. Helleristningar med skipsfigurar. • God badeplass på sandstranda.

Hellestø
Stor parkeringsplass, toalett. • Umerka turløype mot nord på klipper, avgrensa ved militært område heilt i nord. Lang umerka turløype mot sør på sandstranda. Stor slitasje i bakdynene - vennligst nytt opparbeida stiar og unngå leik og trening i sanddynene. • Bandtvang for hund heile året med unnatak av strandflata der det berre er bandtvang frå 1. april – 31. oktober. • Oppleving: Sanddyner med særprega vegetasjon, 5000 år gamal stormvoll freda som naturminne. • Farleg som badeplass grunna i sterke straumar under vatnet.

Sele hamn
Liten parkeringsplass, toalett. • Umerka turløype nordover langs rullesteinstrand til Byberg- og Hellestøsanden. Umerka turløype langs sandstranda mot sør, først over Figgjoelva på hengebru. • Bandtvang for hund heile året. • Oppleving: Fiskehamn, laksefiske i elva, strender med flott rullestein, fossile strandvollar. Stort gravfelt frå bronsealder ved Tangarhaug og mange gravrøyser og steinleggingar frå jernalder.

Boresanden - Elvenes
Stor parkeringsplass med toalett. • Umerka turløype på sandstranda. Svillestiar gjennom bakdynene til stranda ved Elvenes. Vennligst nytt opparbeida stiar og unngå leik og trening i sanddynene. • I medhald av politivedtekter for Klepp kommune er det bandtvang for hund heile året. • Oppleving: Sanddyner og særprega vegetasjon. • God badeplass.

Orresanden ved Friluftshuset
Stor parkeringsplass med toalett, Friluftshus. • Umerka turløype på sandstranda både mot nord og mot sør. Svillesti gjennom sanddynene ut til stranda. Omsyn må visast i bakdynene med særprega vegetasjon. Vis omsyn til sårbart fugleliv i nord mot Revtangen. • I medhald av politivedtekter for Klepp kommune er det bandtvang for hund heile året. • Oppleving: Orre Friluftshus med utstillingar. Særprega og variert planteliv, store frontdyner og godt bevarte bakdyner. Området mellom sjøen og Orrevatnet er mellom dei områda i Noreg der det er registrert flest fugleartar. • God badeplass.

Refsnes
Middels stor parkeringsplass med toalett. • Vennligst nytt opparbeida stiar og unngå leik og trening i sanddynene. • Bandtvang for hund frå 1. april – 20. august. Utanom denne tida gjeld bufelova. Ha kontroll på hunden.

Nærlandsanden
Stor parkeringsplass i Nærlandsparken, ingen parkering på stranda. • Merka tursti og sykkelløype på gamle gardsvegar frå Nærlandsparken til Hå gamle Prestegard, umerka turløype på sandstranda mot nord. I trekkperioda august – september må ferdsel på stranda avgrensast grunna i sårbart fugleliv. Fuglelivet i elveosen er og sårbart. • Bandtvang for hund heile året • Oppleving: Nærlandsparken med restaurant. Thiisahuset i jærstil og Jonsahuset i sveitserstil. Hengebru. Fine kulturlandskap med gamle vegar og steingardar. Rikt fugleliv. • Brukbar badeplass.

Hå gamle prestegard
Stor parkeringsplass med toalett i opningstida. • Merka turveg "Kongevegen" mot nord til Nærlandsparken. Merka tursti "Kongevegen" med gjerdeklyvarar mot sør. • Bandtvang for hund heile året. • Oppleving: Hå gamle prestegard med utstillingar og servering. Strandgravfeltet på Hå. Laksefiske og fugleliv i elveosen. Kongesteinen. Gravrøyser, naust, moderne tarelae.

Obrestad fyr
Middels stor parkeringsplass med toalett i opningstida på fyret. • Merka tursti "Kongevegen" mot nord til Hå gamle prestegard og mot sør mot Obrestad hamn. Gjerdeklyvarar. • Bandtvang for hund frå 1. april-20. august. Utanom denne tida gjeld bufelova. Ha kontroll på hunden. • Oppleving: Obrestad fyr med utstillingar. Mange krigsminne. Særprega landskap med blokkstrand og brattkant. Plantefredning.

Grødalandstunet
Middels stor parkeringsplass. • Merka tursti Kongevegen mot nord og merka turveg mot sør langs stranda, adkomst til stranda gjennom Grødalandstunet og langs gardsveg - eller langs merka turveg gjennom planteskogen. Husdyr på beite heile året. • Bandtvang frå 1. april – 20. august. Utanom denne tida gjeld bufelova. Ha kontroll på hunden. • Oppleving: Grødalandstunet med omvisningar i sommersesongen. Minnesmerke over kolboring i 1873. Båtstø og nausttufter. Gravrøyser frå jernalder. Gamle holvegen synleg ved Reime.

Obrestad hamn
Liten parkeringsplass. • Merka tursti "Kongevegen" mot nord og mot sør. Husdyr på beite heile året. • Bandtvang for hund frå 1. april – 20. august. Utanom denne tida gjeld bufelova. Ha kontroll på hunden. • Oppleving: Obrestad hamn, kulturverna med aktivt liv. Skulpturlandskap, nytt 1000-års-minne. Brekkå. Krigsminne av mange slag. Plantelivsfreda mot sør.

Bodle
Liten parkeringsplass. • Merka turveg Kongevegen mot nord eller mot sør til Husveggstø. Husdyr på beite heile året. • Bandtvang for hund frå 1. april – 20. august. Utanom denne tida gjeld bufelova. Ha kontroll på hunden • Oppleving: Restaurert tørke- og kvernhus. Naustmiljø. Gammal skipsopphoggingsplass.

Varhaug gamle kyrkjegard
Liten parkeringsplass. • Merka turveg Kongevegen mot nord og mot sør. Husdyr på beite heile året. • Bandtvang for hund frå 1. april – 20. august. Utanom denne tida gjeld bufelova. Ha kontroll på hunden. • Oppleving: Varhaug gamle kyrkjegard frå mellomalder, kyrkjetuft og gravkapell. Gravhauger og gravrøyser. Gammal skipsopphoggingsplass.

Madlandshamn
Liten parkeringsplass, toalett. • Merka tursti Kongevegen mot nord. Husdyr på beite heile året. • Bandtvang for hund frå 1. april – 20. august. Utanom denne tida gjeld bufelova. Ha kontroll på hunden. • Oppleving: Fiskehamna frå 1939. Gravrøyser.

Tanksperre skulle hindre alliert invasjon under krigen.

Kvassheim hamn
Liten parkeringsplass. • Merka tursti mot sør langs stranda. Bandtvang for hund heile året. Sårbart område nordover inn i fuglefredningsområde. • Oppleving: Kvassheim fyr. Kvassheim hamn. Stort strandgravfelt frå jernalder på Kvassheim. Bautasteiner. Båtopptrekk og nausttufter.

Brusand nord
Stor parkeringsplass, toalett (ved utløpet av Vaulen/Fuglestadelva). • Umerka turløype langs sandstranda mot sør. Sårbart fugleliv, vis omsyn. • Vennligst nytt opparbeida stiar og unngå leik og trening i sanddynene. • Bandtvang for hund frå 1. april – 20. august. Utanom denne tida gjeld bufelova. Ha kontroll på hunden • Oppleving: Sandstrand, sanddyner og særprega vegetasjon. • God badeplass.

Ogna Camping
Middels stor parkeringsplass. • Merka turveg mot sør langs gammal jernbanetrase. Merka turveg – Nordsjøturvegen - langs bilvegen på Brusand. • Bandtvang for hund frå 1. april – 20. august. • Oppleving: Redningsmuseum. Sanddyner og særprega vegetasjon. • God badeplass.

Vest av Ogna stasjon
Middels stor parkeringsplass. Toalett ved Laugarvika • Merka turveg – Nordsjøturvegen – mot nord langs opparbeida veg. • Bandtvang for hund frå 1. april – 20. august. Utanom denne tida gjeld bufelova. Ha kontroll på hunden. • Oppleving: Anortosittberg og sanddyner. Steinalderbuplass, gravminne frå jernalder • God badeplass.

MEIR INFORMASJON
Turhandboka Kongevegen gir mange detaljar om særprega langs Kongevegen.

BANDTVANG
Reglana kan bli endra. Sjekk politivedtektene for dei einskilde kommunane.

Teiknforklaring
Elver
Kommunegrenser
Vegar
Plantefredning
Naturminne
Landskapsvern
Fuglefredning

0 Målestokk 1:100000 5000m

Fuglelivet langs jærkysten

Jærkysten høyrer med til dei mest fuglerike områda i Noreg, om lag 300 ulike artar er registrert. På Jæren er det vekslande terreng, ulike slag strender, skogflekkar, næringsrik våtmark og beitemark. Det gjev gode raste- og næringsvilkår og er årsak til den unike fuglefaunaen ein finn på Jæren om vinteren.

Øyane i skjærgarden vest for fastlandet er viktige hekke-lokalitetar for ei rekkje sjøfuglartar. I dei viktigaste sjøfuglkoloniane i skjærgarden er det ferdselsforbod i hekketida.

Fuglelivet er særleg utsett for tørrlegging av fuktmark (fødeområde for mellom anna vadefugl) og auka uro frå fri ferdsel og laushundar. Dei viktigaste områda er verna som naturreservat og fuglefredningsområde.

Tjelden – kystens nasjonalfugl med sine raudfarga knestrømper og trut.

TREKKFUGLANE
Jærkysten er som ei leieline under trekket for mange fugleartar, ikkje minst for dei ulike vadefuglane som i tusental følgjer kysten sørover om hausten. Då er dei på veg frå hekkeplassane i arktiske strøk til overvintringsstadane – som for mange ligg langt sør i Afrika.

OVERVINTRANDE FUGL
Grunna det milde klimaet og det alltid isfrie jærhavet vert jærkysten nytta som overvintringsstad for ei rekkje sjøfuglar, vadefuglar, lomar og andre. Blant dei overvintrande fugleartane er det flest andefuglar. Her finn ein store og små flokkar med sjøorre, svartand og havelle. Når ferskvatna frys til, flyttar stokkender og kvinender ut på sjøen.

Dvergsnipe - kjappfota spirrevipp på trekk.

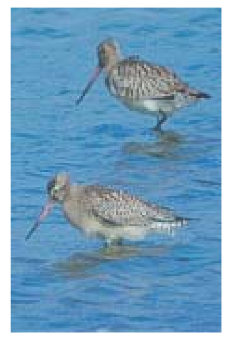
Lappspoven – langbeint trekkfugl med bøygd nebb.

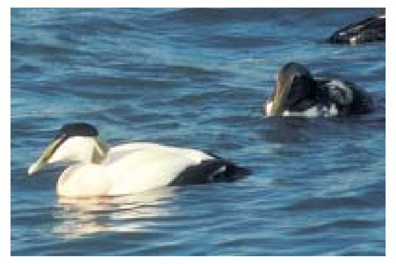
Ærfuglen sine fjør har gitt varme i sengene til folk.

Knoppsvane – Noregs tyngste fugl.

Myrsnipa elskar tarevollane.

Toppskarv - ser du fjørpryden på hovudet?

Stranda som landskap og leveområde for planter

Jæren er jarekanten – den flate yttarste bremmen eller kanten - på berglandet Noreg. Denne grøderike morenesletta langs det sørvestlege hjørnet av landet vårt er unorsk og utypisk – ho er berre typisk jærsk! Det jærske kystlandskapet kan ved fyrste augekast verka som eit reint naturlandskap, men det er knapt ein stein eller ei plante som ikkje er påverka av menneskeleg aktivitet. Dette einestående landskapet er fullt av små og større spor etter liv og hendingar gjennom mange tusen år. Og det milde, men ofte stormfulle verlaget har gitt – og gjev – landskap og planteliv særpreg. Det jærske ljoset under den høge himmelkvelvinga, den gode sjølukta, det store havbraket og det åpne landskapet gjev oss ei kjensle av å kunne sjå ut i – eller inn i – æva.

PLANTER PÅ JÆRSTRENDENE
Kysten er leveområde for mange nasjonalt sjeldsynte og dels trua planteartar og vegetasjonstypar som krev vernetiltak for å sikra levedyktige bestandar. Dei er svært sårbare for t.d. gjødsling, endringar i beitetrykk, tørrlegging, slitasje m.m. Dei viktigaste botaniske lokalitetane er verna som plantefredingsområde.

Jærkysten vekslar mellom bergkyst, rullesteinstrand og sandstrand, og utgjer dermed eit skiftande miljø med ulike levevilkår for plantene.

Sandstrand som bølgjene vasker, Orre.

1 Strandreddik – på Jæren ber han namnet Nordsjøreddik.

Bakdyner – fargerike og sårbare!

4 Bitterbergknapp smakar bittert, og vart nytta utvortes mot vorter og urein hud.

5 Engmarihand – freda orkide som blømer rikt i juni-juli.

6 Gulmaure held lus og lopper borte frå sengehalmen.

Blåvinge – vakker sommarfugl som trivst i ugjødsla bakdyner rike på blomar.

7 Augnetrøst - liten og nydeleg, veks på ugjødsla beitemark.

8 Strandtorn, ei sjeldsynt plante i Noreg, veks i sanddyner og dynegrashei. Vil ikkje overleva i hage!

2 Marehalmen veks i takt med sanden som han fangar.

3 Strandskolmen – erteplante med store, flotte blomar.

Nummera finn du att på bileta. Dei syner kor i landskapet biletet høyrer heime.

SANDSTRAND

Strandlina langs Jærkysten vekslar mellom nes av berg eller rullestein og bukter med sand. Dette heng delvis saman med at sanden lett kan flyttast både av vatn og vind. Bølgjene bryt mot nes og flyttar sanden inn i bukta. Difor vert sanden samla opp i buktene, medan steinane vert liggjande att på nesa. Rullestein som ligg like under sandoverflata kjem fram i dagen når stormsjø riv vekk sanden. Langs Jærkysten er det omlag 25 km med sandstrender.

Sand er små mineralkorn, stort sett av hard og kvass kvarts. Visse stader kan ein og finne sandkorn av nedsletne kalkskall frå skjell og muslingar.

Sandstrendene er eit ustabilt og spanande landskap i stadig endring. Bølgjer og vind riv ned sanddynene i front og bygg opp nye sanddyner. Slik "naturleg øydelegging" vert snart naturleg utbetra i rolegare årstider. Men slitasje ved for mykje tråkk eller køyring i dei gamle bakdynene, har naturen større problem med å reparera åleine. Her må ofte tiltak frå forvaltingsstyremakta eller grunneigar setjast inn for å reparera skadene.

Vegetasjonen på sanddynestrendene er noko av det mest særeigne ved Jærkysten. Særleg viktig er graset marehalm og strandrug som er godt tilpassa til å vekse i sanddynene.

Innanfor dei store sanddynene finn vi mindre dyner med ein mer stabil vegetasjon. Vidare innover finn vi somme stader fuktige, kalkrike enger med næringskrevjande planter. Fleire orkidear og andre sjeldsynte planter veks her. Mange av dei er små og vanskelege å få auge på. I planterikdomen i bakdynene finn ein og fargerike insekt.

Lengst bak går dyneenga over i skog.

Bylgjene har runda steinene til rullestein, Sele.

Nummera finn du att på bileta. Dei syner kor i landskapet biletet høyrer heime.

Fossil strandvoll, bygd av bølgjer for mange tusen år siden, Reve.

Brekkå ved Obrestad, brattkant danna av bølgjer ved høgare havnivå, ein sjeldsynt landskapsform i Noreg.

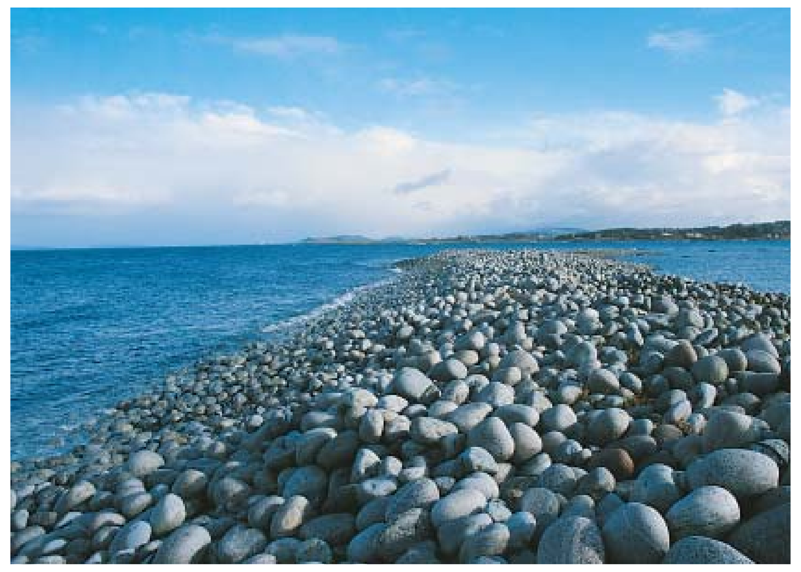
Aktiv strandvoll blir bygd opp av stormbølgjer, Børaunen, geologiske naturminne.

1 Grisetang – tidlegare nytta som grisefôr.

Strandsump med kattehale, fjøresaulauk og åkerdylle.

RULLESTEINSTRAND

Lausmassane på Jæren er danna gjennom fleire istider over ein periode på fleire hundre tusen år. Ingen andre stader i Noreg finst slike store mengder materiale frå tida før siste istid. Lausmassane har ein komplisert samansetnad. Dei består av materiale frå breelvar, morenemateriale frå sjølve isbreane og marin leire frå tider då havet har stått høgt over det låge Jærlandskapet.

Plantedekket langs rullesteinstranda varierer, avhengig av mengde og kvalitet på lausmassane og form på stranda.

Store blokker blir slipt men ikkje flytta av bølgjene, Hå.

3 Østersurt veks i grus og mellom stein, smaker som østers, men bør ikkje etast for det!

4 Kattehale veks der det er fukt og næring.

2 Bruskmelde tåler salt og likar råtnande tare.

5 Sverdlilja står ofte med røtene i vatn.

6 Myrsaulauk, små blomar som fortel om gode tilhøve i myra.

7 Fagerperikum trivst med mild vinter og mykje nedbør.

BERGSTRAND

Den nordlegaste delen av Jærkysten har større samanhengande strekningar med bergstrand der svaberg og låge klipper møter bølgjene. Også heilt i sør dukker bergkysten fram av lausmassene. Bergkysten er utforma i fleire typer bergarter, noko som gir ulike kystformer. I Randaberg gir fylitten slake, men ujamne svaberg ut i havet, mens den finbånda gneisen gir glatte og slake svaberg. I Sola ligg ulike bergarter tilhøyrande skyvedekket. Dei gjev mange stader steile og flisete klipper, som er vanskelege for folk å ferdast i. Heilt sør i Hå ligg anortositten, ein eigenarta bergart som isbreane har forma til runde og glatte knattar.

Vegetasjonsdekket er stort sett eit resultat av eigenskapane til bergarten, eksponering i høve til bølgjer og saltsprut, fuglegjødsling, klima, og næringsrik tare. Dei mange små sprekkane, vernande bergryggar, småpyttar og dammar med brakk- og saltvatn skaper vilkår for eit variert plante- og insektsliv.

Den mørke amfibolitten på Hellestø har vore vulkansk.

Nummera finn du att på bileta. Dei syner kor i landskapet biletet høyrer heime.

Bandgneis gjev flate svaberg.

3 Marbek – ein skorpelav som gjer strandsteinane svarte.

5 Kystbergknapp er ein hardhaus som tåler tørke.

Glimmerskifer/fyllitt gir typisk bergformer.

Glimmerskifer skyvd opp på land under kollisjonen med Grønland, Ølberg.

1 Stortare – skogen på havbotnen.

2 Tare på land gjev rikt insektliv, viktig for vadefugl.

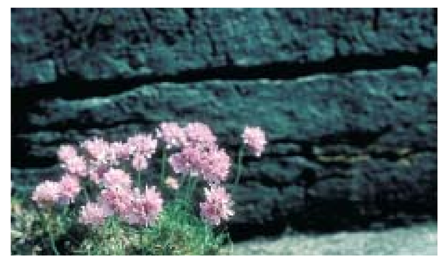
4 Strandnellik fargar ytre skjærgården i mai.

6 Raudsvingel dominerar naturengene langs kysten.

Fyllitt - råtafjell, Bø.

Friluftsliv på jærstrendene

FERDSELSRETT I UTMARK
Det meste av landskapsvernområdet langs jærkysten ligg på privat grunn. Her er aktivt jordbruk med dyrka mark og gjødsla beite. Dette er innmark der ein berre har lov å ferdast når marka er frosen. Den særnorske allmannaretten gjev oss rett til ferdsel i utmark. Som utmark tel ugjødsla beitemark, i tillegg til skog, sand-, stein- og bergstrand. Ferdsle langs stranda må skje med varsemd og omtanke, slik at ein unngår ulempe for grunneigarane eller vanskar for husyrhaldet.

VELKOMMEN TIL BADELIV OG VANDRING LANGS JÆRSTRENDENE!
Det er laga fleire merka stiar langs Jærkysten, både for å letta ferdsla for turgåarar og for å skjerma sårbar natur og gardsdrift. Folk bør fylgje desse stiane. På nokre av dei kan ein nytta barnevogn, men dei fleste er berre for føter. Gjerdeklyvarar hindrar slitasje og nedriving av husdyrgjerde. I nokre av sanddyneområda er det lagt ut svillestiar for å lette ferdsla og minke slitasje. Det offentlege (stat og kommunar ved Jæren Friluftsråd) har sikra ei rekkje område for friluftsliv og badeliv og lagt til rette med parkeringsplassar og toalett. Parkering utanom oppmerka stader er ofte til ulempe for grunneigarar og for trafikken generelt. Parkering i sandyneområde lager sår som tar lang tid å reparera. Køyring og parkering utanom opparbeida vegar og parkeringsplassar er forbode i verneområdet.

Velkommen på strandtur!

På jærstrendene kan du:

GÅ TUR
Men hugs at du er på besøk i eit område som er verna grunna stor plante- og fuglerikdom og eit eigenarta kulturlandskap. Merka turvegar, turstier og gjerdeklyvarar er lagd for å gjera turen din enklare. Store delar av Jærstrendene er i privat eige der ein driv aktivt jordbruk. Vis omsyn til beitedyr og dyrka mark. Sanddyner er svært sårbare for ferdsle. Følg opparbeida stiar i sanddyneområda og unngå ferdsle og leik utanom desse stiane.

GÅ TUR MED HUND
Men hugs at det er bandtvang f.o.m 1. april t.o.m 20. august i heile området. Einskilde kommunar har strengare reglar. I områder med fuglefreding er det bandtvang heile året. Det er også husdyr i området utanom bandtvangstida frå 1. april – 20. august. Det vert venta at du har full kontroll på hunden. Hugs at beitedyr kan være nærgåande mot hundar og hundeeigarar.

TRILLE BARNEVOGN
Men hugs at mange av turstiane ikkje er laga med tanke på barnevogn.

BADE
Men vær merksam på at einskilde strender kan ha farlege straumar.

SYKLE
Men hald deg til opparbeida vegar eller turvegar. Unngå sykling på stiar og i terrenget. Sykling utanom opparbeida område vil lett føre til slitasje og erosjon. Det er forbode å sykle i område med sanddyner og område med plantefreding.

RI
Men hugs at hest lett fører til skade og slitasje av sårbare område. Det er berre lov å ri på den vegetasjonslause strandflata, bilvegar og godkjende ridetrasear.

PLUKKE VANLEGE BLOMAR
Men helst berre sjå og nyta så andre kan få same opplevinga. Orkidear og ei rekkje andre sjeldne arter er freda. I områder med plantefreding er all plukking forbode.

TELTE
Men berre i utmark, det vil seie ikkje på dyrka mark eller gjødsla beite. Telting er heller ikkje tillate i område med sanddyner eller område med plantefreding, fuglefreding eller naturminnefreding. Vil du ligge fleire netter på ein plass bør du dra til ein av campingplassane langs Jærstrendene.

LEIKE OG DRIVE BALLSPEL
Men hugs at i områder med sanddyner og områder med plantefreding er ballspel berre tillate ute på den vegetasjonslause strandbreidda.

SJÅ PÅ FUGL
Men hugs at fuglane i trekkperiodane om våren og hausten ikkje bør uroast. Grunna fuglane si hekkeperiode er det ferdselsforbod i einskilde område f.o.m. 15. april t.o.m. 31. juli (vest og sørvest for vatnet på vestre Rott i Sola, i deler av Håsteingruppa i Sola og på Raunen i Hå).

STUDERE STEIN
Men det er best at dei vert liggjande att på stranda. Steinane er ein del av det særprega kystlandskapet og av stranda si dramatiske historie. Det er vonleg lenge til neste istid og ny tilførsel av stein til kysten.

STUDERE KULTURMINNE
Strendene er fulle av små og store kulturminne. Dei eldste er automatisk freda ved lov, og kulturminnelova er streng mot lovbrot. Dei yngre kulturminna gjev rikdom og spenning til landskapet. Sjølv om nokre av kulturminna kan sjå små eller verdilause ut for folk flest, inneheld dei mykje informasjon og må derfor ikkje påførast skade av noko slag.

JAKTE SMÅVILT?
Men berre etter avtale med grunneigar og ikkje i fuglefredningsområda.

LAGE ARRANGEMENT OG TILSTELNINGAR
Men berre etter nærare godkjenning.

Grunneigarar langs jærstrendene kan mellom anna:

DRIVE JORDBRUK SOM FØR
Men ikkje nydyrke, gjødsla ny mark, brenne avfall eller deponere massar som stein, jord, organisk materiale med meir.

DRIVE SKOGSMARK
Men ikkje hogge snaut, plante inn eller innføre nye artar.

VEDLIKEHALDE
Men ikkje reise nye bygg eller anlegg, utvide slike eller forlenge eller utvide vegar.

Fylkesmannen og kommunane har utfyllande vernereglar.